

NAUKA O HUDBĚ

Vnitřní směrnice ZUŠ PhDr. Zbyňka Mrkose k 1. září 2021

Předmět Nauka o hudbě patří mezi povinné předměty hudebního oboru Základních uměleckých škol. Délka studia je pětiletá a řídí se podle učebních plánů.

Výjimečně uvolnění žáci, kteří se neúčastní pravidelné výuky Nauky o hudbě, jsou povinni absolvovat přezkoušení z látky za I. a II. pololetí, aby mohli být klasifikováni. Individuální studium hudební nauky je schvalováno pouze ze závažných důvodů (zejména zdravotních) na základě vyplněné žádosti se souhlasem vedení školy a třídního učitele. Jakmile pomínou důvody pro uvolnění z výuky Nauky o hudbě, žák se neprodleně zapojí do řádné výuky. Učitel hlavního oboru zodpovídá za přípravu ke zkoušce z Nauky o hudbě u svého žáka.

I. pololetí školního roku 2021/2022

Termíny konzultačních hodin Nauky o hudbě pro žáky 4. a 5. ročníku v prvním pololetí školního roku 2021/2022

- Konzultační hodiny vyučuje MgA. et Mgr. Gabriela Tardonová.
- Probíhají vždy od 18:30 do 19:15 hodin prezenčně v budově ZUŠ, Došlíkova 4185/48 v učebně hudební teorie č.14 (pouze v případě aktuálně nepříznivé epidemické situace budou konzultační hodiny probíhat distančně, prostřednictvím učebny Google Classroom).

4. ročník I. stupně základního studia hudebního oboru ZUŠ	5. ročník I. stupně základního studia hudebního oboru ZUŠ
9. září 2021	16. září 2021
23. září 2021	30. září 2021
7. říjen 2021	14. říjen 2021
21. říjen 2021	4. listopad 2021
11. listopad 2021	18. listopad 2021
25. listopad 2021	2. prosinec 2021
9. prosinec 2021	16. prosinec 2021
6. leden 2022	13. leden 2022

Obsah, rozsah a organizace hodnocení pro žáky výjimečně uvolněné ředitelkou školy z pravidelné výuky Nauky o hudbě je stanoven takto:

- **Forma zkoušky:** přezkoušení těchto žáků proběhne formou testu z požadované látky za období od září do prosince.
- **Obsah zkoušky** z Nauky o hudbě je uveden na straně 3 až 13 nebo také pro jednotlivé ročníky zvlášť v nápovědě ke zkouškám z Nauky o hudbě [ZDE na webu školy](#), nebo na stránkách [Nauky o hudbě ZDE](#).

- **Termín přezkoušení** formou testu je stanoven v prvním pololetí na 20. ledna 2022 v 18:30 hodin v budově ZUŠ, Došlíkova 4185/48 v učebně hudební teorie č.14 (pouze v případě nepříznivé epidemické situace bude test možné vypracovat distančně – prostřednictvím učebny Google Classroom). Učitel hlavního oboru zodpovídá za jeho dodržení.

II. pololetí školního roku 2021/2022

Termíny konzultačních hodin Nauky o hudbě pro žáky 4. a 5. ročníku ve druhém pololetí školního roku 2021/2022

- Konzultační hodiny vyučuje MgA. et Mgr. Gabriela Tardonová.
- Probíhají vždy od 18:30 do 19:15 hodin prezenčně v budově ZUŠ, Došlíkova 4185/48 v učebně hudební teorie č. 14 (pouze v případě aktuálně nepříznivé epidemické situace budou konzultační hodiny probíhat distančně, prostřednictvím učebny Google Classroom).

4. ročník I. stupně základního studia hudebního oboru ZUŠ	5. ročník I. stupně základního studia hudebního oboru ZUŠ
3. únor 2022	10. únor 2022
17. únor 2022	24. únor 2022
3. březen 2022	17. březen 2022
24. březen 2022	31. březen 2022
7. duben 2022	21. duben 2022
28. duben 2022	5. květen 2022
12. květen 2022	19. květen 2022

Obsah, rozsah a organizace hodnocení pro žáky výjimečně uvolněné ředitelkou školy z pravidelné výuky Nauky o hudbě je stanoven takto:

- **Forma zkoušky:** přezkoušení těchto žáků proběhne formou testu z požadované látky za období od února do května.
- **Obsah zkoušky** z Nauky o hudbě je uveden na straně 3 až 13 nebo také pro jednotlivé ročníky zvlášť v nápovědě ke zkouškám z Nauky o hudbě [ZDE na webu školy](#), nebo na stránkách [Nauky o hudbě ZDE](#).
- **Termín přezkoušení** formou testu je stanoven v prvním pololetí na 26. května 2022 v 18:30 hodin v budově ZUŠ, Došlíkova 4185/48 v učebně hudební teorie č.14 (pouze v případě nepříznivé epidemické situace bude test možné vypracovat distančně – prostřednictvím učebny Google Classroom). Učitel hlavního oboru zodpovídá za jeho dodržení.

V případě dotazů kontaktujte vedoucí oddělení:

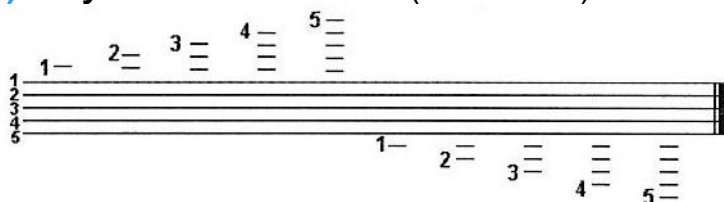
Mgr. et MgA. Gabrielu Tardonovou: gabriela.tardonova@zus-brno.cz

NAUKA O HUDBĚ

základní učivo vyučovacího předmětu pro školní rok 2020/2021

1. ročník (I. pololetí)

a) noty v houslovém klíči (malé a–c3)



b) posuvky (jejich funkce)



- **Křížek** (zvyšuje notu o půltónu), **béčko** (snižuje notu o půltónu), **odrážka** (ruší křížek i béčko).
- **Posuvky v předznamenání** platí pro celou skladbu.
- **Posuvky u noty** platí pouze v daném taktu. **Posuvky** píšeme před notu.

c) pořadí # v předznamenání fis, cis, gis, dis, ais, eis, his

d) stupnice dur s # C, G, D, A (napsat stupnici a kvintakord)



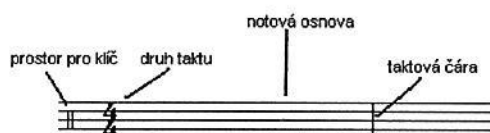
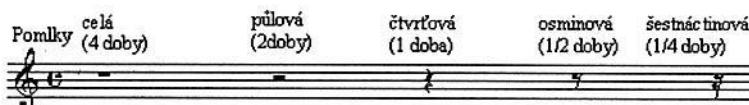
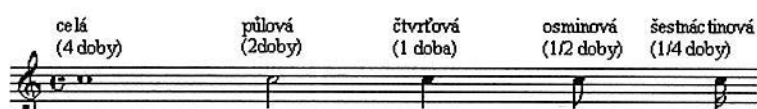
e) dynamická znaménka

p | piano – slabě **mf** | mezzoforte – středně silně **f** | forte – silně
< | crescendo – zesilovat **>** | decrescendo – zeslabovat

f) tempová označení

andante – zvolna, volným krokem **moderato** – mírně **allegro** – rychle
allegretto – poněkud rychleji

g) délky not a pomlk (2/4, 3/4, 4/4 takt)



1. ročník (II. pololetí)

a) stupnice a akordy dur s # C, G, D, A, E, H, Fis, Cis

C dur	0 #
G dur	1 #
D dur	2 #
A dur	3 #
E dur	4 #
H dur	5 #
Fis dur	6 #
Cis dur	7 #

b) dynamická znaménka

pp | pianissimo – velmi slabě **ff** | fortissimo – velmi silně

c) způsob hry

staccato – krátce

legato – vázaně

repetice – opakování

d) 3/8 a 6/8 takt (vypočítat a rozdělit taktovými čarami), tečka za notou



– tečka za notou prodlužuje délku noty o její polovinu

e) rozdělení lidského hlasu

ženský < soprán – vysoký
alt – nízký

mužský < tenor – vysoký
bas – nízký

2. ročník (I. pololetí)

a) stupnice dur s # C, G, D, A, E, H, Fis, Cis (napsat stupnici a kvintakord)

C dur	0 #
G dur	1 #
D dur	2 #
A dur	3 #
E dur	4 #
H dur	5 #
Fis dur	6 #
Cis dur	7 #

b) základní intervaly (čisté, velké) – interval je vzdálenost mezi dvěma tóny

- | | |
|--------------------|--------------------|
| 1. prima – čistá | 5. kvinta – čistá |
| 2. sekunda – velká | 6. sexta – velká |
| 3. tercie – velká | 7. septima – velká |
| 4. kvarta – čistá | 8. oktáva – čistá |



c) synkopa, triola



d) ligatura: dvě noty spojené obloučkem (první hrajeme, druhou držíme)



e) koruna: tón označený korunou hrajeme delší než je jeho původní hodnota

f) smyčcové nástroje: housle, viola, violoncello, kontrabas

g) 2/2 takt: v půlovém taktu je notou na jednu dobu nota půlová

h) Bedřich Smetana

3. ročník (II. pololetí)

a) mollové stupnice s b

d moll	1 b
g moll	2 b
c moll	3 b
f moll	4 b
b moll	5 b
es moll	6 b
as moll	7 b

b)

stupnice stejnojmenné: mají stejný název (např. stupnice A dur – a moll)

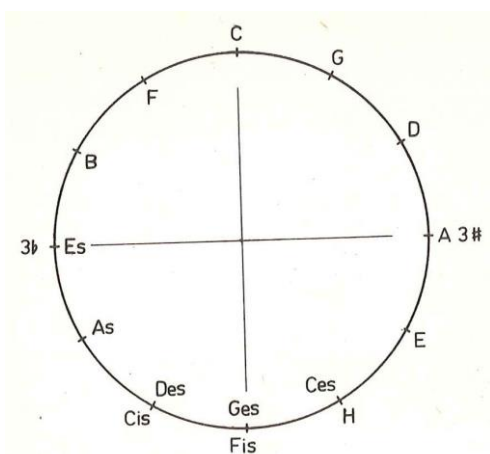
stupnice paralelní: mají stejné předznamenání (např. C dur – a moll)

stupnice dur	C	G	D	A	E	H	Fis	Cis
předznamenání #	0	1	2	3	4	5	6	7
stupnice moll	a	e	h	fis	cis	gis	dis	ais

stupnice dur	F	B	Es	As	Des	Ges	Ces
předznamenání b	1	2	3	4	5	6	7
stupnice moll	d	g	c	f	b	es	as

c) transpozice: přenesení melodie, písně, hudebního úryvku do jiné tóniny

d) kvintový, kvartový kruh



e) určování tónin: předznamenání + závěrečný akord

f) bicí nástroje: kotle (tympány), bubny, triangl, činely, zvony, marimba, vibrafon, zvonkohra...

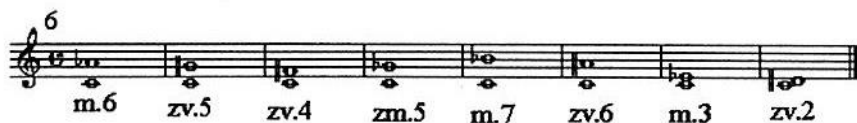
g) Bohuslav Martinů

4. ročník (I. pololetí)

a) všechny stupnice a akordy dur

C dur	0 #		F dur	1 b
G dur	1 #		B dur	2 b
D dur	2 #		Es dur	3 b
A dur	3 #		As dur	4 b
E dur	4 #		Des dur	5 b
H dur	5 #		Ges dur	6 b
Fis dur	6 #		Ces dur	7 b
Cis dur	7 #			

b) odvozené intervaly – vytvářet od různých tónů



c) enharmonická záměna – rozličný název pro stejně znějící tóny

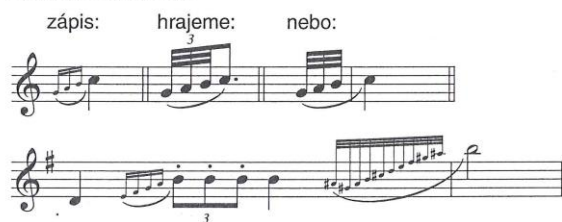
d) sluchové rozpoznání stupnic – dur, moll (harmonická, melodická)

e) melodické ozdoby – příraz, odraz, skupinka, obal, trylek, nátryl, mordent, opora

Příraz je krátká vedlejší nota před notou hlavní. Značí se přeškrtnutým praporečkem a rychle se připojí k hlavní notě.



Skupinka je několik drobných not před notou hlavní. Provádí se obdobně jako příraz.



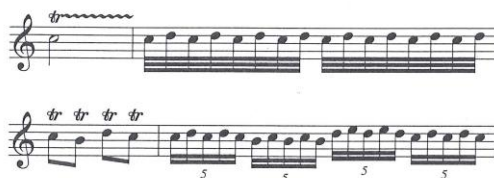
Nátryl (náběh k trylku). Hlavní tón se jednou rychle vysťídá s horní sekundou.



Náraz (mordent) je opakem nátrylu. Hlavní tón se jednou vysťídá se spodní sekundou.



Trylek - hlavní tón se rychle a pravidelně střídá s horní sekundou.



Obal se podobá skupince. Hlavní tón se jakoby obalí horní a spodní sekundou. O rychlosti obalu rozhoduje tempo skladby.



f) dějiny hudby

- **Pravěk** primitivní nástroje z přírodních materiálů – kámen, kůže, dřevo kost
- **Starověk** notový zápis neexistuje, domněnky podle nástěnných maleb, dělila se na světskou a duchovní, hudba hrála velkou roli při náboženských obřadech
- **Středověk** postupně se vyvíjí notový zápis, duchovní hudba – Gregoriánský chorál světská hudba (minesengři, např. Guillaume de Machaut – polyfonie: dvě nebo více melodických linek)

g) Johann Sebastian Bach

4. ročník (II. pololetí)

a) stupnice a akordy moll

a moll	0 #		d moll	1 b
e moll	1 #		g moll	2 b
h moll	2 #		c moll	3 b
fis moll	3 #		f moll	4 b
cis moll	4 #		b moll	5 b
gis moll	5 #		es moll	6 b
dis moll	6 #		as moll	7 b
ais moll	7 #			

b) Hudební názvosloví – označení přednesu

Abychom co nejlépe vystihli náladu skladby, používáme v hudbě celou řadu nejrůznějších pojmů spojených s představou.

cantabile – zpěvně	poco – trochu	leggiero – lehce
dolce – sladce	molto – velmi	espressivo – výrazně
comodo – pohodlně	meno – méně	marcato – důrazně
	più – více	
simile – podobně	sempre – stále	

c) Označení tempa

Tempo je pohyb, ve kterém má být skladba zahrána. Označení tempa dělíme na pomalé, mírné a rychlé.

Tempa pomalá	Tempa mírná	Tempa rychlá
Largo – široce	Moderato – mírně	Allegro – rychle
Grave – těžce	Andante – klidným chodem	Vivace – živě, hbitě
Adagio – pomalu	Allegretto – poněkud rychle	Presto – rychle
Lento - rozvláčně		Prestissimo – co nejrychleji

d) stavba dur a moll kvintakordu



e)

Symfonie – orchestrální skladba většího rozsahu, závažného charakteru, má nejčastěji 4. věty (rychlá, pomalá, taneční, rychlá).

Symfonická báseň – jednovětá rozměrnější programní skladba, vznikla v období romantismu.

Opera – hudební scénické dílo, v němž je zastoupena složka vokální, instrumentální, taneční, textový podklad opery – **libreto**, po hudební stránce obsahuje opera zpěvy sólové, ansámblové, sbory, instrumentální předeheru, mezihry, doprovod vokální složky a hudbu baletní (první opera r.1598 J. Peri | Dafne).

f) dějiny hudby

- **Renesance 1450–1600** tisk umožňuje studium širší veřejnosti, duchovní hudba má dominantní postavení, světská se kultivuje, polyfonní zpěvy jsou doprovázeny loutnou nebo orchestrem, vznikají nové nástroje clavichord a virginal.

Osobnosti: Giovanni Pierluigi da Palestrina, Kryštof Harant z Polžic.

- **Baroko 1600–1750** vzniká opera, polyfonie stále přítomna, avšak rozeznáváme jasný rozdíl mezi melodickou linkou a doprovodnou částí, nové hudební formy (kánon, fuga, concerto grosso, barokní suity).

Osobnosti: J. S. Bach, G. F. Handel, Adam Michna z Otradovic.

- **Klasicismus 1750–1820** melodie a doprovod jasně odlišeny, vzniká sonátová forma, kvartet, symfonie, rozvoj veřejných koncertů.

Osobnosti: W. A. Mozart, L. van Beethoven, F. X. Brixi, J. V. A. Stamic, J. Mysliveček.

- **Romantismus 1820–1900** fantazie, spontánnost, citlivost. V melodii se objevuje více chromatiky, neobvyklých spojů, zájem o harmonii. Vzniká symfonická báseň, programní hudba instrumentální.

Osobnosti: F. Schubert, F. Chopin, R. Schumann, P. I. Čajkovskij, B. Smetana, A. Dvořák.

g) lidové nástroje: cimbál, dudy, akordeon, balalajka, mandolína

h) Wolfgang Amadeus Mozart

5. ročník (I. pololetí)

a) stupnice a akordy dur

C dur	0 #		F dur	1 b
G dur	1 #		B dur	2 b
D dur	2 #		Es dur	3 b
A dur	3 #		As dur	4 b
E dur	4 #		Des dur	5 b
H dur	5 #		Ges dur	6 b
Fis dur	6 #		Ces dur	7 b
Cis dur	7 #			

b) odvozené intervaly

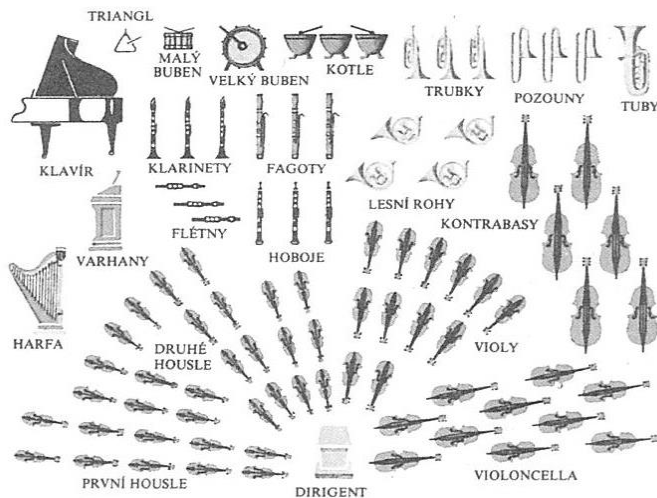
c) dominantní septakord s obraty

Septakord vzniká připojením další tercie ke kvintakordům, dominantní je tvořen na 5. stupni.



Stavba dominantního septakordu: kvintakord dur + malá tercie

d) symfonický orchestr



- **druhy orchestru** – dechový, jazzový, smyčcový

e) komorní soubory – duo, trio, kvartet (smyčcový, klavírní), kvinteto (smyčcové, dechové), sexteto, septeto, okteto...různá obsazení

f) sonáta – nejčastěji **třívětá** (rychlá, pomalá, rychlá)

g) dějiny hudby

- **Impresionismus** inspirace z výtvarného umění, snaha o zachycení okamžiku, atmosféry, došlo k uvolnění harmonie.

Osobnosti: Claude Debussy, Maurice Ravel.

h) Ludwig van Beethoven

5. ročník (II. pololetí)

a) stupnice a akordy moll

a moll	0 #		d moll	1 b
e moll	1 #		g moll	2 b
h moll	2 #		c moll	3 b
fis moll	3 #		f moll	4 b
cis moll	4 #		b moll	5 b
gis moll	5 #		es moll	6 b
dis moll	6 #		as moll	7 b
ais moll	7 #			

b) kvintakord – dur, moll, zmenšený, zvětšený

$\text{dur} = \begin{matrix} m3 \\ v3 \end{matrix}$
 $\text{moll} = \begin{matrix} v3 \\ m3 \end{matrix}$
 $\text{zmenšený} = \begin{matrix} m3 \\ m3 \end{matrix}$
 $\text{zvětšený} = \begin{matrix} v3 \\ v3 \end{matrix}$

c) **kantáta** – vokálně instrumentální skladba většího rozsahu, obsahuje uzavřená čísla, mezihry, vokální sóla, sborová a instrumentální čísla

d) **oratorium** – cyklická vokálně instrumentální skladba komponovaná na duchovní námět

obsahuje uzavřená čísla, mezihry, vokální sóla, sborová a instrumentální čísla

e) dějiny hudby

- **Hudba 20. století** – velmi nesourodý svět, protiromantické reakce, návrat k lidovým kořenům, jazzu, elektronické zvuky, hudební experimenty.

Osobnosti: L. Janáček, B. Martinů, S. Prokofjev, G. Gershwin...